herpy

GEKKOER

Centralian rough knob-tail gecko

Nephrurus amyae

En tætbygget ørkengekko fra Australiens røde centrum med bulldoghoved, ru, tornet hud og en lille knop for enden af halen, som den vifter med, når den jager. Den er den største af knophalegekkoerne, lever af insekter og trives i et tørt sandterrarie med et fugtigt skjul.

Familie: Carphodactylidae Udgivet 14. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**10-14 cm** snude-kloak-længde
Vægt	**40-65 g**
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Halvørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**30-32 °C**
Temperatur, nat	**20-23 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**12-24 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Kuld pr. år	**2-6**
Inkubation	**80-100 dage** ved 27-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Slægten Nephrurus står siden 22. juni 2022 på CITES liste III (opført af Australien) og i bilag C i EU's forordning 338/97. Køb og salg inden for EU kræver ingen CITES-papirer, men ved indførsel fra lande uden for EU skal dyret have CITES-eksporttilladelse eller oprindelsescertifikat fra afsenderlandet, og indførslen skal anmeldes ved grænsen. Australien tillader som hovedregel ikke eksport af vilde dyr, så dyr i handlen i Europa stammer fra opdræt, ofte fra gamle linjer. Køb kun dyr med kendt oprindelse.

Om arten

Nephrurus amyae er en knophalegekko og ligner ingen andre gekkoer. Kroppen er tyk og kompakt, hovedet og øjnene er store i forhold til resten, og halen er kun 1-2 cm lang og ender i en lille kugle, knoppen. Den vifter gekkoen med, når den lurer på bytte. Huden er dækket af spidse knopper, især på ryg og lår, og føles som sandpapir.

Arten blev beskrevet så sent som i 1994 af Couper og Gregson og er opkaldt efter Coupers datter, Amy. Typelokaliteten er Winnecke Goldfields nord for Alice Springs. Den bliver op til 14 cm fra snude til kloak og er den største art i slægten. Voksne dyr vejer 40-65 g, og hunnerne er de største, mens hannerne er mærkbart mindre og lettere. Farven matcher ørkenens sand og sten og spænder fra cremefarvet over laksefarvet til rødbrun.

I terrariet er den hårdfør og rolig, men den bryder sig ikke om at blive taget op. Om dagen vil den være i fred og kommer først frem, når lyset er slukket. Så går den til gengæld flittigt på jagt, og det er en fornøjelse at følge den med en svag lommelygte. Bliver den forskrækket, rejser den sig højt på benene, åbner munden og gør hæst, men den er helt ufarlig.

Udbredelse og levested

Arten lever i det centrale Australien, hovedsagelig i den sydlige del af Northern Territory omkring Alice Springs og i ørkenegnene nord og vest for byen. Den forekommer muligvis også i den østligste del af Western Australia. Udbredelsen er forholdsvis lille.

Den præcise grænse er ikke kortlagt, så kortets ramme er et skøn over det centrale Australien, og de registrerede fund viser, hvor arten faktisk er set.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Gekkoen lever i tørre, stenede egne og på rød sandjord med spredte buske og tuer af græs, ofte ved klippeskrænter og lave bjergkæder. Om dagen gemmer den sig for varmen i sprækker, under klippeblokke og i lave huller, og efter mørkets frembrud jager den insekter, edderkopper og andre smådyr.

Klimaet er varmt og tørt med store udsving. Om sommeren kommer temperaturen om dagen langt over 35 °C, mens nætterne er mildere, og om vinteren bliver især nætterne kolde. Regnen er sparsom og uforudsigelig, og den fugt, gekkoen har brug for, finder den dybt i skjulestederne. Skiftet mellem varm sommer og kølig vinter styrer dyrenes årsrytme og er vigtigt, hvis de skal yngle i fangenskab.

Pasning

TERRARIET

Arten lever på jorden, så bundarealet tæller, mens højden næsten er ligegyldig. Et voksent dyr skal have mindst 60 × 45 × 30 cm (længde × bredde × højde). Et par eller en han med to hunner skal have mindst 60 × 60 cm eller 80 × 40 cm bund, og større er altid bedre. Plastkasser i reoler er udbredt i avl, men et indrettet ørkenterrarie giver langt mere at se på.

Bunden skal være sand, 2-3 cm dybt i den tørre del. Giv to-tre skjul pr. dyr, fx korkbark, kunstige klippehuler eller en omvendt underskål. Gekkoen graver ikke selv dybe gange, men bruger gerne et skjul, der minder om en klippesprække. Stil et lukket fugtskjul i den ene ende, fx en plastboks med en åbning i siden og fugtigt sand. Det bruges ved hudskifte og senere til æglægning. Resten af terrariet skal være tørt, og gode ventilationsåbninger forhindrer stillestående luft.

TEMPERATUR

Hold 24-28 °C i terrariet om dagen og et varmt sted på 30-32 °C, fx med en varmemåtte under den ene ende eller en lille halogenspot, så dyret selv kan vælge. Om natten må temperaturen falde til 20-23 °C.

Selv om det er en ørkenart, tilbringer den dagen i skygge, og for meget varme er farligt. Der skal altid være en kølig ende under 28 °C. Avlsdyr skal have en kølig vinterhvile, se afsnittet om parring. Mål med et digitalt termometer både ved varmestedet og i den kølige ende, og styr al varme med en termostat.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 30-50 %, og det meste af terrariet skal være tørt. Sprøjt let en eller to gange om ugen om aftenen, så gekkoen kan slikke dråber af ruder og sten. Mange dyr drikker aldrig af en vandskål, men en lav, stabil skål skader ikke.

Det vigtigste er fugtskjulet, hvor sandet holdes let fugtigt hele året. Her skifter dyret hud, og her lægger hunnen sine æg. Skift sandet, hvis det begynder at lugte eller mugne.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Gekkoen er nataktiv og ser kun lidt til lyset. Et svagt UVB-lys året rundt kan alligevel gøre dyrene mere aktive og give en sikrere kalkomsætning, men de klarer sig også uden, når foderet giver D3-vitamin. UVB er derfor valgfrit, men et godt tilbud.

Brug et T5-rør til skyggedyr (Ferguson-zone 1), fx på 5 %, over en del af terrariet, så der altid er skygge. Lad dagslængden følge årstiden: omkring 14 timer om sommeren, 12 timer forår og efterår og 8 timer om vinteren. Om natten skal der være mørkt, uden farvet natlys.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen er en grådig insektæder. Voksne får levende insekter tre gange om ugen, gerne et varieret udvalg af fårekyllinger, kakerlakker, melorme, zophobas og silkeorme. Store kakerlakker er ofte favoritten. Et måltid er typisk 4-6 voksne fårekyllinger eller 1-2 store kakerlakker. Slip ikke for mange insekter løs på én gang, for det stresser dyret. Unge dyr fodres fem gange om ugen.

Pudr insekterne let med kalk med D3-vitamin, giv et multivitamin en gang om ugen, og fodr insekterne med grønt, før de serveres. Hunner, der har lagt æg, kan blive tynde og skal have ekstra foder. Halen er dyrets fedtlager, og en fyldig hale og halerod viser, at dyret har det godt.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er rolig, men holder ikke af at blive håndteret. Tag den sjældent og kort op, og sid lavt, for den er ingen klatrer og kan falde ned. Holder du for hårdt, sprætter den eller gør. Tag aldrig fat i halen.

Dyrene lever som regel fredeligt sammen, og en han med to hunner kan gå sammen i årevis uden slagsmål. Sæt alligevel ikke to hanner sammen. Hold øje med bid, vægttab og dyr, der hele tiden gemmer sig, og del dem, hvis der er uro. Om dagen sover gekkoen i sit skjul og er svær at få øje på, før lyset slukkes.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er mindre end hunnerne og har, som andre knophalegekkoer, en tydelig bule ved halens rod, hvor hemipenis-poserne sidder, og porer foran kloakken. Kønnet kan ses ret tidligt, men det kræver en lup og et dyr, der er stort nok til, at detaljerne kan ses.

Dyrene bliver kønsmodne i en alder af 12-24 måneder og er udvoksede efter omkring 18 måneder. Hunner bør være mindst 18 måneder gamle og veje 45 g eller mere, før de sættes i avl, mens hannerne er modne ved en mindre størrelse. Tallene er dårligt dokumenterede.

PARRING

Dyrene skal mærke årstiderne for at yngle regelmæssigt. En vel beskrevet metode begynder i november med at sænke temperaturen gradvist over nogle uger. Derefter stoppes fodringen, mens varmen holdes en uge endnu, så tarmen kan tømmes. Så slukkes varmen en uge, og dyrene flyttes til små, luftige bokse med sand og skjul ved omkring 10 °C, fx i et uopvarmet rum. Den ene halvdel af sandet holdes let fugtig, så de ikke tørrer ud. Efter ca. seks uger flyttes de tilbage, temperaturen hæves over en uge, og fodringen genoptages.

Parringen sker oftest nogle uger efter vinterhvilen. Det giver ofte bedst resultat at lade par og trioer gå sammen hele året. Hold øje med, at hannen ikke er for påtrængende, og del dyrene, hvis hunnen bliver stresset.

ÆGLÆGNING OG KULD

En drægtig hun bliver tydeligt tykkere, og de store æg kan ses gennem bughuden omkring to uger før æglægningen. Hun lægger næsten altid to æg ad gangen, en gang imellem kun ét, og æggene er store i forhold til hende.

Antallet af kuld varierer fra sjældent mere end to til fire-seks pr. sæson. Giv hunnen en lukket plastboks med 7-8 cm fugtigt sand at lægge i. Er boksen gennemsigtig, kan du se æggene nedefra. Mangler hun et egnet sted, kan hun holde æggene tilbage, og det er farligt. Giv hende rigeligt med insekter og kalk hele sæsonen.

INKUBATION

Flyt æggene forsigtigt til en lille boks med fugtigt substrat uden at vende dem. Perlite blandet med vand 1:1 efter vægt, fx 30 g perlite og 30 g vand, fungerer godt. Marker oversiden. Æggene vokser en del undervejs.

Hold en stabil temperatur på 27-29 °C i en inkubator. Ved 27 °C klækker æggene efter omkring 90 dage, og normalt tager det 80-100 dage. I enkelte tilfælde tager det op til 120 dage, så vær tålmodig, og kassér ikke æg for tidligt. Det er ikke undersøgt, om temperaturen bestemmer kønnet.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er store ved klækningen i forhold til de voksne, men der er ikke offentliggjort pålidelige vægttal. Hold dem hver for sig i små bokse med sand, et skjul og et lille fugtskjul ved samme temperatur som de voksne. Så er du sikker på, at hver unge spiser og vokser.

Tilbyd små insekter pudret med kalk fem gange om ugen. Væksten er langsom i begyndelsen, og ungerne er først udvoksede efter omkring 18 måneder. De skifter ofte hud, så fugtskjulet skal altid være der.

Sundhed og typiske fejl

Arten er hårdfør, og de fleste problemer skyldes forkert fugt, forkert varme eller mangler i foderet. De typiske fejl er:

- For lidt kalk og D3-vitamin, især hos æglæggende hunner og unge dyr. Det giver bløde knogler og rystelser.
- Hudrester på tæer og omkring øjnene, hvis dyret mangler et fugtskjul.
- Æglægningsbesvær, hvis hunnen ikke har et egnet, fugtigt sted at lægge. En hun, der sidder anstrengt med udspilet bug uden at lægge, skal til dyrlæge.
- Udtørring, hvis hele terrariet er knastørt.
- Dårligt huld efter avl. Hunnen skal have tid til at tage på igen.
- Sand, der sluges med byttet. Fodr i en lav skål, og brug fint, rent sand.

En sund gekko er fyldig, især i halen og ved halens rod, har klare øjne og er aktiv om natten. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis den taber sig, ikke spiser i flere uger, får hævelser eller virker slap.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.